

دستورالعمل برگزاری تورهای آموزشی، ترویجی و پژوهشی

۱. مقدمه

تورهای آموزشی، ترویجی و پژوهشی از مهم ترین ابزارهای انتقال دانش و فناوری در بخش کشاورزی به شمار می آیند. این تورها، فرصتی برای یادگیری مبتنی بر مشاهده مستقیم، تبادل تجربیات، آشنایی با فناوری های نوین، بررسی ارقام جدید و ارتقای توانمندی های بهره برداران، کارشناسان، مروجان و مدیران فراهم می آورد. مرکز آموزش عالی امام خمینی (ره) به عنوان قطب آموزش های مهارتی و تخصصی وزارت جهاد کشاورزی، با برخورداری از مزارع آموزشی-نمایشی، گلخانه های تحقیقاتی، زیست بوم کارآفرینی و همکاری گسترده با شرکت های دانش بنیان، نقش پیشرو در برگزاری تورهای آموزشی از سال ۱۳۹۲ تا کنون داشته است. این دستورالعمل با هدف سامان دهی، استانداردسازی، افزایش کیفیت و ایجاد وحدت رویه در طراحی، اجرا، نظارت و مستندسازی تورها تدوین می گردد.

۲. اهداف

۲-۱ اهداف آموزشی

- ارتقای دانش فنی بهره برداران، کارشناسان، مدیران و دانشجویان.
- آشنایی با ارقام جدید، مقاوم و به روز محصولات کشاورزی.
- مشاهده عملی روش های نوین کشت، آبیاری، تغذیه گیاهی، مدیریت آفات و ...

۲-۲ اهداف ترویجی

- تقویت مهارت های ارتباطی و تبادل تجربیات بین کشاورزان و متخصصان
- ترویج فناوری ها و یافته های تحقیقاتی قابل کاربرد در مزرعه
- معرفی الگوهای موفق تولید در مناطق مختلف کشور

۲-۳ اهداف پژوهشی

- فراهم سازی امکان ارزیابی میدانی فناوری ها و ارقام جدید
- ایجاد پایگاه داده های واقعی برای پژوهش های ملی

- شناسایی چالش‌های میدانی و ارائه راهکارهای علمی

۴-۲ اهداف مدیریتی و توسعه‌ای

- تقویت همکاری مرکز با دستگاه‌های اجرایی، شرکت‌های دانش‌بنیان و مراکز تحقیقاتی
- افزایش ضریب نفوذ دانش در بخش کشاورزی
- ایجاد انگیزه در بهره‌برداران برای مشارکت در آموزش‌های آتی

۳. انواع تورهای آموزشی

۳-۱ تورهای مزرعه‌ای (Field Day)

- بازدید مستقیم از خطوط کشت و مقایسه ارقام مختلف
- مشاهده عملکرد واقعی محصولات در شرایط طبیعی مزرعه
- بررسی صفات فیزیولوژیک و مورفولوژیک محصولات

۳-۲ تورهای موضوع محور

- متمرکز بر یک فناوری یا محصول مشخص.
- مثال‌ها:

- مدیریت بهینه مصرف آب
- پیوند سبزیجات
- تولید نشاء صنعتی
- سیستم‌های نوین آبیاری
- مدیریت تغذیه گیاه

۳-۳ تورهای پژوهشی

- ارائه نتایج آزمایش‌ها و تحقیقات اخیر.
- مناسب برای اعضای هیأت علمی، پژوهشگران، کارشناسان و دانشجویان تحصیلات تکمیلی.

۳-۴ تورهای فناورانه و دانش‌بنیان

- معرفی فناوری‌های هوشمندسازی، پهپادها، حسگرهای مزرعه، اینترنت اشیا، تجهیزات کشت و ...
- معرفی محصولات، سامانه‌ها و ماشین‌آلات جدید

۳-۵ تورهای کارآفرینی و زنجیره ارزش

- آشنایی با فرآوری، بسته‌بندی، استانداردها، بازار و صادرات
- مناسب برای فعالان کسب و کارهای نوپا و کارآفرینان

۳-۶ تورهای بین‌المللی

- پذیرش کارشناسان و کشاورزان خارجی
- تبادل تجربه با کشورهای دیگر
- معرفی ظرفیت‌های ایران در حوزه کشاورزی

۴. فرآیند برنامه‌ریزی

۱-۴ نیازسنجی و تعیین اولویت‌ها

نیازسنجی براساس موارد زیر انجام می‌شود:

- شرایط اقلیمی و چالش‌های سالانه (خشکسالی، آفات، بحران آب و...)
- درخواست‌های واحدهای استانی
- پیشنهادهای شرکت‌های دانش‌بنیان و بخش خصوصی
- سیاست‌های سازمان تات و وزارت جهاد کشاورزی
- نتایج ارزیابی تورهای سال گذشته

نتیجه نیازسنجی در قالب «تقویم سالانه تورها» تدوین می‌شود.

۵. طراحی و آماده‌سازی مزرعه آموزشی

۱-۵ انتخاب و آماده‌سازی قطعه

- انتخاب مزرعه (شماره ۱، ۳، یا سایر مزارع مرکز)
- آماده‌سازی خاک، تسطیح، ضد عفونی، نصب برچسب‌های معرفی
- ایجاد مسیر بازدید، نقاط توقف، سایه‌بان‌ها، تابلوهای توضیحی

۲-۵ کشت و مدیریت مزرعه

- انتخاب ارقام جدید، بومی، وارداتی یا ارقام اصلاح شده
- رعایت اصول علمی در مراحل کاشت، داشت و برداشت
- ثبت مستمر عملیات زراعی برای ارائه به شرکت کنندگان
- همکاری نزدیک با شرکت های صاحب ارقام

۳-۵ مستندسازی مزرعه

- عکاسی، فیلم برداری، ساخت بروشور
- ثبت داده های رشدی، عملکردی و کیفی برای ارائه در تور

۶. انتخاب مدرسان و شرکت های همکار

۱-۶ معیارهای انتخاب مدرس

- سابقه علمی و عملی مرتبط
- توانایی بیان مناسب و انتقال تجربه
- تجربه کار میدانی
- آشنایی با ارقام و فناوری های روز

۲-۶ معیارهای انتخاب شرکت همکار

- بهره مندی از دانش فنی معتبر
- سابقه همکاری در مزرعه های نمایشی
- توان تأمین ارقام، نهاده ها یا فناوری های نوین
- توان ارائه کارشناسان متخصص در روز تور

۳-۶ تنظیم تفاهم نامه

در صورت ضرورت شامل:

- تعهدات مالی
- مسئولیت کشت و ارائه
- تأمین تجهیزات

- حقوق مالکیت معنوی اطلاعات
- نحوه استفاده از عکس ها و محصولات

۷. اطلاع رسانی و ثبت نام

۷-۱ کانال های اطلاع رسانی

- وبسایت رسمی مرکز
- شبکه های اجتماعی مرکز
- مکاتبه با سازمان های جهاد کشاورزی استان ها
- ارتباط با نظام مهندسی کشاورزی
- اطلاع رسانی هدفمند برای بهره برداران پیشرو

۷-۲ اطلاعات مندرج در اطلاعیه

- عنوان تور
- اهداف آموزشی
- شرکت همکار
- محل برگزاری و زمان بندی
- گروه های هدف
- ظرفیت
- نحوه ثبت نام
- مدارک مورد نیاز

۷-۳ ثبت نام

- الکترونیکی
- مدیریت ظرفیت
- تأیید نهایی از سوی مرکز

۸. اجرای تور

۸-۱ آغاز برنامه

- استقبال و ثبت حضور

- ارائه برنامه زمان‌بندی

- سخنرانی کوتاه معرفی اهداف

۸-۲ بخش آموزشی کلاس/سالن

- معرفی علمی محصول یا فناوری

- بیان ویژگی‌ها، نقاط قوت و ضعف

- ارائه فایل پاورپوینت یا بروشور

۸-۳ بخش عملی در مزرعه

- تقسیم گروهی بازدید

- معرفی محصول/ارقام در خطوط مختلف کشت

- اندازه‌گیری صفات (کیفی و کمی)

- بررسی بیماری‌ها و آفات

- مقایسه روش‌های کشت

- تست کیفی محصول توسط بهره‌برداران

۸-۴ گفت‌وگو و پرسش و پاسخ

- تبادل تجربیات بهره‌برداران

- جمع‌بندی کارشناسان شرکت و مرکز

۸-۵ خاتمه

- جمع‌بندی مدرس

- ارائه توصیه‌های فنی پایانی

- تکمیل فرم‌های ارزشیابی

۹. نظارت و ارزیابی

۹-۱ شاخص‌های ارزیابی

- کیفیت علمی مطالب

- کاربردی بودن محتوا
- تسلط مدرسان
- تنوع و به روز بودن ارقام و فناوری ها
- سازمان دهی، نظم و زمان بندی
- کیفیت پذیرایی و امکانات
- تمایل به شرکت در دوره های مشابه
- میزان افزایش دانش و مهارت

۹-۲ ابزارهای ارزیابی

- فرم های مکتوب و الکترونیکی
- مصاحبه کوتاه با شرکت کنندگان
- تحلیل آمار رضایت سنجی

۱۰. مستندسازی، گزارش و بایگانی

مسئول برگزاری موظف است گزارش کاملی شامل:

- اطلاعات کلی تور
 - ریز عملکرد و نقاط توقف
 - اسامی مدرسان و شرکت کنندگان
 - تصاویر و مستندات
 - تحلیل داده های ارزیابی
 - نقاط قوت
 - کاستی ها
 - پیشنهادها برای سال آینده را تهیه و به معاونت پژوهشی ارسال کند.
- این گزارش در «گزارش سالانه تورهای آموزشی مرکز» درج خواهد شد.

۱۱. پشتیبانی مالی و لجستیک

۱۱-۱ بخش مالی

- تعیین شهریه (در صورت وجود)
- تأمین هزینه‌ها با توافق طرفین
- پرداخت حق الزحمه مدرسین براساس دستورالعمل مرکز

۱۱-۲ پشتیبانی اجرایی

- آماده‌سازی سالن، سیستم صوت و تصویر
- برگزاری پذیرایی
- تأمین وسایل کمک آموزشی
- طراحی و چاپ تابلوهای معرفی ارقام
- تأمین وسیله ایاب و ذهاب در صورت لزوم

۱۲. ملاحظات ایمنی، اجتماعی و اجرایی

- رعایت ایمنی مزرعه و مسیرهای بازدید
- ارائه نکات حفاظتی به شرکت کنندگان
- مدیریت جمعیت در بازدیدهای پرتراکم
- توجه به شرایط آب و هوایی (گرما، بارندگی، آفتاب)
- رعایت اصول اخلاق حرفه‌ای و احترام متقابل

۱۳. تورهای بین‌المللی

- در صورت حضور میهمانان خارجی:
- ارائه محتوای دو زبانه
- همراهی مترجم
- رعایت پروتکل‌های بین‌المللی
- مستندسازی ویژه برای ارسال به نهادهای خارجی

۱۴. پیامدها و دستاوردها

تورهای آموزشی، ترویجی و پژوهشی یکی از بهترین ابزارهای انتقال فناوری در بخش کشاورزی کشور هستند. اجرای دقیق این دستورالعمل، همراهی شرکت‌های دانش‌بنیان و بهره‌گیری از ظرفیت‌های مزرعه‌ای و تحقیقاتی مرکز آموزش عالی امام خمینی(ره)، موجب افزایش بهره‌وری، ارتقای دانش کشاورزان و توسعه پایدار بخش کشاورزی خواهد شد.